

Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd

Smernica UWWTD predstavuje dôležitý krok k ochrane vodných zdrojov, avšak zároveň prináša významné legislatívne zmeny v slovenskom právnom poriadku. Jej implementácia si vyžiada novelizáciu viacerých právnych predpisov, najmä zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách (Vodný zákon), zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ako aj súvisiacich vykonávacích vyhlášok týkajúcich sa čistenia odpadových vôd a hospodárenia s vodnými zdrojmi.

Zavedenie novej finančnej povinnosti predstavuje pre farmaceutický sektor neprimeranú záťaž, pričom neúmerne postihuje práve toto odvetvie v porovnaní s inými. Ďalšie finančné zaťaženie farmaceutického sektora v EÚ môže mať priamy dopad na ceny liekov, čo by mohlo negatívne ovplyvniť dostupnosť liečby pre pacientov. Okrem toho právne analýzy naznačujú, že niektoré aspekty opatrenia môžu byť v rozpore s právom EÚ.

Hoci plne podporujeme ciele smernice v oblasti ochrany vodných zdrojov, chceli by sme upriamiť pozornosť na potrebu jej realizácie v súlade s deviatimi kľúčovými princípmi, ktoré zabezpečí efektívne, spravodlivé a udržateľné uplatňovanie tejto smernice:

Jasne vymedzený rozsah princípu rozšírenej zodpovednosti výrobcov (EPR)

Je nevyhnutné, aby sa na úrovni EÚ stanovili jednoznačné kritériá pre klasifikáciu mikropolutantov podľa článku 9, ods. 2 smernice. Pri vyňatí výrobkov obsahujúcich rýchlo biologicky odbúrateľné mikropolutanty z povinností systému EPR musí mať priemysel možnosť podieľať sa na definovaní príslušných vykonávacích predpisov. Okrem toho by sa výška poplatkov mala odvíjať od povinného rozsahu a časového harmonogramu zavádzania kvartérneho stupňa čistenia vôd, aby bola zabezpečená spravodlivosť systému.

Rozšírenie okruhu prispievateľov

Do financovania systému EPR by mali byť zapojené aj ďalšie odvetvia, ktoré prispievajú k znečisteniu vodných zdrojov mikropolutantmi. V súčasnosti je navrhovaná schéma financovania jednostranne zameraná na farmaceutický a kozmetický priemysel, čo je v rozpore so zásadou „znečisťovateľ platí“. Rozšírenie spektra prispievateľov by rozdelilo finančnú záťaž spravodlivejším spôsobom a zároveň by motivovalo ďalšie priemyselné odvetvia k vývoju ekologickejších alternatív.

Vylúčenie príspevkov na minulé investície

Výrobcovia by nemali byť spätne zaťažení nákladmi na investície do kvartérneho čistenia alebo spracovania kalov, ktoré boli realizované pred zavedením systému EPR. Takéto retroaktívne financovanie by bolo v rozpore so zásadami právnej istoty a neprimerane by zaťažilo výrobcov. Okrem toho v krajinách, kde ešte nie je dokončený terciárny stupeň čistenia, by financovanie systému EPR nemalo zahŕňať iné fázy čistenia, než je kvartérne čistenie.

Jedna nezisková organizácia zodpovednosti výrobcov (PRO) v každej krajine

Každá členská krajina by mala mať iba jednu organizáciu zodpovednosti výrobcov (PRO) na riadenie systému EPR. Tento prístup eliminuje administratívne duplicity a zabezpečuje efektívne nakladanie s prostriedkami. PRO by mala byť riadená výhradne výrobcami, aby sa zabránilo konfliktom záujmov a neprimeraným nákladom.

Spolufinancovanie vo výške 20 % zo strany štátu

Štát by mal zabezpečiť spolufinancovanie vo výške aspoň 20 % nákladov na kvartérne čistenie odpadových vôd, keďže farmaceutický a kozmetický priemysel nie sú jedinými zdrojmi mikropolutantov. Takéto financovanie by umožnilo spravodlivejšiu implementáciu smernice, zmiernilo by vplyv na dostupnosť liekov a kozmetiky a zároveň by podporilo zodpovedné rozhodovanie o technológiách čistenia.

Zabránenie obchádzaniu povinností (free riding)

Systém EPR by mal zabezpečiť rovnaké podmienky pre všetkých výrobcov a zabrániť obchádzaniu povinností. Všetky spoločnosti by mali mať povinnosť transparentne vykazovať údaje o mikropolutantoch obsiahnutých v ich výrobkoch, pričom nedodržanie tejto povinnosti by malo byť sankcionované. Správne fungovanie systému vyžaduje jasné pravidlá pre výpočet príspevkov a spravodlivé rozdelenie finančnej záťaže.

Presné vymedzenie zodpovednosti systému EPR

Systém EPR by mal pokrývať iba náklady priamo súvisiace s kvartérnym čistením mestských odpadových vôd, zhromažďovaním a overovaním údajov o výrobkoch uvedených na trh a ďalšie náklady potrebné na zabezpečenie jeho fungovania. Ostatné prevádzkové výdavky, ako sú náklady na energiu, mzdy personálu čistiarní alebo budovanie infraštruktúry, by mali zostať mimo systému EPR.

Spoluzodpovednosť za rozhodovanie o nákladoch

Výrobcovia, ktorí financujú systém EPR, by mali mať možnosť ovplyvňovať výber technológií a dozerať na efektívnosť implementácie kvartérneho čistenia. Ak by rozhodovanie o nákladoch a výbere technológií bolo ponechané výlučne na vodohospodárske spoločnosti, mohlo by dôjsť k neprimeranému zvyšovaniu poplatkov bez reálnej efektívnosti.

Jeden transparentný model výpočtu poplatkov

Výpočet poplatkov v rámci systému EPR by mal byť jednotný na úrovni EÚ a založený na objektívnych kritériách nebezpečnosti mikropolutantov. Metodika výpočtu by mala byť odsúhlasená zástupcami priemyslu v spolupráci s príslušnými regulačnými orgánmi, pričom by nemala prekračovať náklady predpokladané Európskou komisiou ani ohrozovať dostupnosť a cenovú prístupnosť liekov a kozmetických výrobkov.

Zvýšené finančné zaťaženie farmaceutického sektora môže mať aj ďalekosiahle dôsledky na investície do výskumu a vývoja, čím by sa mohol spomaliť technologický pokrok v oblasti farmácie.

Preto považujeme za potrebné uprednostniť efektívnejšie systémové riešenia pred zavedením selektívne ho finančného zaťaženia, konkrétne:

- **Modernizáciu existujúcich čistiarní odpadových vôd**, ktorá by bola účinnejšia ako selektívne finančné zaťaženie jedného priemyselného odvetvia.
- **Zavedenie prísnejších environmentálnych štandardov** už vo výrobe, čím by sa minimalizovalo znečistenie na zdroji.
- **Investovanie do vývoja ekologickejších liekov**, ktoré sú biologicky rozložiteľné a menej škodlivé pre životné prostredie.
- **Vzdelávacie kampane** pre verejnosť o správnej likvidácii nepoužitých liekov, aby sa predišlo ich nesprávnej likvidácii.
- **Podporu zberných programov** v nemocniciach a lekárňach, ktoré umožnia bezpečné odovzdávanie nepotrebných liekov.